

Andet kvartal 2008

Det hører til sjældenhederne, at politikere skammer sig åbenlyst over tidligere gerninger eller holdninger. Men 26. maj 2008 – dagen fortjener at blive markeret – meldte forsvarsminister Søren Gade (V) sig ind i den eksklusive klub. Det skete, da han på Berlingske.dk erkendte, at den mulige afstemning om at opheve forbeholdet over for euroen bliver den sværeste af de folkeafstemninger om forbeholdene, statsminister Anders Fogh Rasmussen (V) har bebudet.

Og så kom det. For Søren Gade hørte til de politikere, der i 2000 advarede mod alvorlige økonomiske konsekvenser, hvis danskerne stemte nej til euroen. “Det er jeg ikke voldsomt stolt af i dag”, sagde han til Berlingske.dk med en konstatering af, at danskerne stemte nej, “og det er stort set kun gået fremad siden”.

Så brændt barn skyer ilden, og han mener nu, at en eurodebat skal tage den tid, den skal tage. Oversat til praktisk, politisk dansk betyder det, at euroafstemningen får lov til at vente, til danskerne har sagt ja til at deltage i EU’s forsvarssamarbejde og det retlige samarbejde.

Andre regeringspolitikere har også fået kolde fødder ved mindet om

kampagnen op til folkeafstemningen i 2000, hvor både de store borgerlige partiers ledere samt især daværende finansminister Mogens Lykketoft (S) førte an i en regulær skræmmekampagne, som allerede den gang blev dementeret af bl.a. fhv. nationalbankdirektør, Erik Hoffmeyer.

Senere har virkeligheden også dementeret kampagnen – mener bl.a. altså Søren Gade og SF’s formand, Villy Søvndal, mens statsministeren derimod fremhæver det absurde i at stå uden for et samarbejde, som Danmark reelt deltager i – bortset fra at danskerne ikke betaler med eurosedler i butikkerne, og at Danmark ikke er med i deltagerlandenes Euroråd. Men forholdet er, at disse ulemper indtil nu ikke har fået danskerne til at ligge søvnløse om natten, og ja-partiernes strateger har svært ved at finde de argumenter, de skal bruge til at mobilisere danskerne til et ja til den fælles valuta.

Bl.a. derfor tyder alt på, at statsministeren skyder euroen til hjørnespark. Og han vil give sig god tid, før han begiver sig ud til hjørneflaget, for der er andre problemer. Det vigtigste hedder Villy Søvndal. Ifølge meningsmålinger gennem foråret har SF ikke sat den store

fremgang fra folketingsvalget i 2007 over styr. SF er med andre ord en magtfaktor, og Villy Søvndal har med markant opbakning fra sit bagland besluttet at sige nej til at ophæve euroforbeholdet. Han mener – helt på linje med den amerikanske centralbank og Frankrigs præsident Nicolas Sarkozy – at Den Europæiske Centralbanks stædige fastholden i inflationsmål og uviljen til at bruge pengepolitikken som et instrument i den begyndende økonomiske krise er katastrofal.

Det er kun et af flere kritikpunkter, som får SF til at sige nej. Den negative holdning gør det også lettere at få den stærkt udvidede og stærkt foryngede medlemskare til at acceptere partiledelsens støtte til at ophæve det retlige forbehold – på visse betingelser – og forsvarsforbeholdet. Så SF sidder igen med nøglen til dansk EU-politik, ligesom da forbeholdene blev formuleret i 1992 som et led i det ‘nationale kompromis’ efter danskernes afvisning af Maastricht-traktaten.

I den sammenhæng er det af mindre betydning, at Ny Alliance meget overraskende valgte at sige nej til euroen på det nye partis landsmøde i maj. Partiet, der ved stiftelsen for mindre end et år siden var meget EU-entusiastisk, kræver nu en ‘mere liberalistisk’ europolitik, og partiet mener ligesom fx Enhedslisten, at det på visse områder fortsat er muligt at føre en nationalt defineret økonomisk politik.

Men det er næppe meldingerne fra Ny Alliance med dets noget ramponerede ledere, som bekymrer Anders Fogh Rasmussen. SF er nøglen, og derfor kommer vi næppe til at opleve et ‘big-bang’, hvor alle forbehold kommer til afstemning.

Derimod har statsministeren med Socialdemokraterne, SF, Det Konservative Folkeparti og de Radikale bag sig et godt grundlag for i efteråret at tage et opgør med forbeholdene på det retlige og forsvarsmæssige område. Enhedslisten har med masser af intern ballade haft et dårligt år siden valget, og JuniBevægelsens store, gamle mand, Jens-Peter Bonde, er på vej ud af europæisk politik. Den ligger lige for, og en sejr vil næppe skade statsministerens lidt slidte image hjemme og hans fortsat høje profil ude i Europa.

Hvad bliver det til med Fogh?

Både venner og fjender har hele vinteren og en del af foråret været ude med riven efter statsminister Anders Fogh Rasmussen (V). ‘Han er aldrig hjemme’, lyder klagesangene fra Dansk Folkepartis Pia Kjærsgaard, mens formiddagspressen ironiserer over en statsminister, der brænder skatteyderkroner og CO₂ kvoter af på rejser til udlandet, hvor han ifølge kritikerne promoverer sig selv til topposter som generalsekretær for NATO, formand – ‘præsident’ – for EU eller EU-udenrigsminister.

Statsministeren hævder selv, at

han ikke er kandidat til noget som helst samtidig med, at han på hjemmefronten gør en behjertet indsats for at redde finansminister Lars Løkke Rasmussen (V) – hans erklærede kronprins som formand for Venstre og statsminister – ud af den såkaldte bilagssag uden alt for mange skrammer. Afløseren skal helst være i kampform fra dag ét.

For kendsgerningen er, at kvikke Bruxelles-reportere i danske og internationale medier kan berette om heftig diplomatisk aktivitet omkring besættelsen af de nævnte topposter. Jobbene i EU bliver besat i løbet af efteråret under det franske formandskab, mens NATO-generalsekretær Jaap de Hoop Scheffer først ventes at forlade sin post efter alliancens 60-års jubilæum i foråret 2009.

Har statsministeren så en chance? I EU hører han til blandt veteranerne i stats- og regeringschefkredsen. Det tæller. Den danske statsminister markerer sig uden at føre sig demonstrativt frem, siger kilder i det franske udenrigsministerium til *Udenrigs*, og ingen tvivler på hans kompetence, som de formulerer det.

Anders Fogh Rasmussen har formået at etablere et godt forhold til både præsident Nicolas Sarkozy og premierminister François Fillon, der i præsidentvalgekampen i foråret 2007 lancerede flere reformer, som allerede er virkelighed i Danmark. (De fleste blev ganske vist gennemført af den socialdemokratisk ledede

regering 1993-2001, men det er en detalje. Danmark har et godt navn).

Alt det tæller med på plussiden. Problemet er, at vi ikke er med i euroen, og det vil ikke se godt ud med en EU-formand, hvis land ikke deltager i en af de mest centrale dele af samarbejdet. Det er også et handicap for den tidligere britiske premierminister Tony Blair.

Han og Anders Fogh Rasmussen lider også under deres nære forhold til præsident George W. Bush. Og selv om både Frankrig og Tyskland har skruet ned for den USA-kritiske retorik, er kendsgerningen i begge lande, at opinionen ikke alene er kritisk, men ekstremt kritisk over for USA. Især i Tyskland, hvor 'anti-amerikanismen' ifølge det amerikanske Pew-instituts målinger for alvor har bidt sig fast. Det må både præsident Sarkozy og forbundskansler Merkel tage højde for.

Så er der konkurrencen. Luxembourgs mangeårige regeringschef Jean-Claude Juncker, der også er formand for Eurorådet, er ikke alene dygtig, men også vellidt. Han er kristelig demokrat – men han er ikke så konservativ, at det gør noget, for at bruge tidligere statsminister Poul Schlüters formulering, så han vil være spiselig også for venstre side af det politiske spektrum i EU.

Der kan dukke andre, egnede kandidater op, og derfor tegner billedet til, at det bedste bud på en international toppost til Anders Fogh Rasmussen ligger i NATO. Han vil

være en god kandidat for USA – også for en kommende præsident. Vi samarbejder tæt med flere østeuropæiske lande på forsvarsområdet. Danmark har gennemført en forsvarsreform, der stort set svarer til NATOs ønsker, og Frankrig vil næppe sige nej til en dansk leder af en amerikansk domineret alliance, hvor franskmændene selv ønsker at spille en større rolle end hidtil.

Det ser ikke skidt ud. Men besættelsen af den slags poster er både et puslespil og en god omgang studehandel, hvor brikkerne ofte først falder på plads i sidste øjeblik. Så vi holder vejret et års tid endnu.

Klima og udvikling

Til statsministerens internationale engagement hører også næste års klima-topmøde. I dette forår kastede Anders Fogh Rasmussen i slutningen af maj sit lys over åbningen af *Copenhagen Consensus*, der i København – under Bjørn Lomborgs ledelse – havde samlet fem Nobelpristagere og en række andre topøkonomer til at diskutere løsninger på 10 af verdens største problemer. Hvad ville være vigtigst at prioritere i den internationale udviklingskamp? At få has på malaria, terrorisme eller udledningen af drivhusgasser? Eller at støtte de fattiges kamp for velfærd? Pigers adgang til en uddannelse? Eller at give fattigfolk i den tredje verden adgang til at eje den jord, de arbejder på?

Udviklingsminister Ulla Tørnæs deltog også i *Copenhagen Consensus*, som hun over for *Jyllands-Posten* kaldte “et spændende koncept og et godt instrument til at lade økonomer vurdere, hvordan man bedst kan løse nogle af de største problemer”. Hendes ministerium betalte en del af de knap 12 millioner kr., som denne runde i *Copenhagen Consensus* løb op i.

Da konferencen sluttede den 30. maj, valgte økonomerne at anbefale, at kampen mod fejlnæring fik højeste prioritet, og at malaria bekæmpes. Derimod fik indsatsen mod klimaforandringer kun en prioritering som nummer 14.

Lidt tidligere – i midten af april – stillede Anders Fogh Rasmussen sig også i spiden for en ny international Afrika-kommission, som den danske regering har taget initiativ til.

Kommissionen skal hjælpe med at sætte Afrikas problemer – især økonomisk vækst, kvinders rolle i udviklingen, klimaforandringer, uddannelse, unge og beskæftigelse – på den internationale dagsorden. I første omgang skal den således prøve at hitte ud af, hvordan man skaber 10-12 millioner nye arbejdspladser i Afrika. Under kommissionens første møde gav udviklingsminister Ulla Tørnæs et kontant løfte til Liberias præsident, Ellen Johnson Sirleaf, om, at Danmark vil investere over 100 millioner kroner ekstra i ligestillingsprojekter for kvinder i det fattige vestafrikanske land.

I Grønland var det derimod udenrigsminister Per Stig Møller, der stillede op til et topmøde om den tilstundende konkurrence om Nordpolen og de tilhørende ressourcer i Arktis. Konferencen blev afholdt i byen Ilulissat mellem udenrigs- og miljøministre fra USA, Rusland, Canada, Norge og Danmark. Den blev åbnet af den grønlandske landsstyreformand, Hans Enoksen, som anmodede om, at inuitterne – de oprindelige folk i Arktis – tages med på råd om løsningen på de voksende klimaforandringer, der blandt vil give mulighed for at forkorte sejltiden mellem Europa og Japan dramatisk.

De arktiske folk forventer også at blive inddraget i udnyttelsen af de arktiske olie- og gasforekomster.

Rusland og Canada har plantet deres flag forskellige steder i Arktis, og såvel Per Stig Møller som Hans Enoksen opfordrede ved topmødet i Grønland til, at den nationalistiske kappestrid skal ophøre. Det blev mere eller mindre også udfaldet af mødet i Ilulissat, da de fem stater enedes om at respektere principperne i FN's havretskonvention (som USA mangler at ratificere). Stater kan fremlægge deres krav og argumenter frem til 2014, derefter vil FN søge at afklare ansvar og rettigheder omkring Nordpolen. Både stater og olieselskaber står i kø for at udnytte de formodede enorme olieklæder under Polen.

* Poul Nyrup Rasmussen, Danmarks tidligere statsminister og nuværende formand for de europæiske socialdemokrater, meddelte sidst i maj, at han ikke genopstiller til Europa-Parlamentet ved næste valg i 2009.

Blandt de øvrige danske stemmeslugere ved det seneste parlamentsvalg har seks andre også besluttet at sige tak og farvel med denne valgperiode: Gitte Seeberg (K), Karin Riis-Jørgensen (V), Jens-Peter Bonde (J), Anders Samuelson (R), Mogens Camre (DF) og Niels Busk (V).

* Regeringen besluttede 1. april at nedsætte en koordinationsgruppe til støtte for Kronprins Frederiks kandidatur til medlemskab af IOC, den Internationale Olympiske Komité. Gruppen, der skal rådgive kronprinsen om politiske spørgsmål, vil bestå af højtstående embedsmænd fra Statsministeriet, Udenrigsministeriet og Kulturministeriet.

* Morten Kjærum, hidtil direktør for det danske Institut for Menneskerettigheder, blev i marts udpeget til ny direktør for EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder. Det har hovedsæde i Wien.

Michael Seidelin er udenrigspolitisk medarbejder ved Politiken. Anders Jerichow er Kronikredaktør på Politiken og redaktør af Udenrigs.